

Asia: VN/9365/2025

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa esityksestä yleisesti?

Nykyisin työnhakijan ensimmäinen moitittava menettely vuoden tarkastelujakson kuluessa, ei aiheuta seuraamusta. Jos moitittavia menettelyjä on kaksi, työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen seitsemältä kalenteripäivältä. Kolmannesta moitittavasta menettelystä työttömyysetuuden menettää 14 kalenteripäivältä. Jos työnhakija menettelee vielä neljännen kerran moitittavasti, hänelle asetetaan 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Esityksessä porrastettua seuraamuskokonaisuutta muutettaisiin siten, että työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen jo ensimmäisestä työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä. Korvaukseton määräaika olisi näissä tilanteissa kestoaltaan seitsemän kalenteripäivää. Jos työnhakija jatkaisi menettelyään, toisesta työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä asetettaisiin kuuden kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Jyväskylän kaupunki katsoo, että ehdotettu muutos selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi seuraamusjärjestelmää, kuten esityksessä on tuotu esiin. Muutos myös helpottaisi asiantuntijoiden työtä, esim. 2001-lausuntojen antaminen ensimmäisestä laiminlyönnistä jäisi muutoksen myötä kokonaan pois. Selvityspyynnot menisivät jatkossa suoraan Työttömyysturvan vastuualueen käsiteltäväksi. Kuitenkin seuraukset työnhakija-asiakkaalle ovat jokseenkin ankarat, jos jo toisesta työttömyysturvalain mukaisesta laiminlyönnistä seuraisi 6 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Esityksessä on tuotu esiin, että seuraamuskokonaisuus olisi säädöstasolla lievempi kuin toukokuuhun 2022 asti voimassa ollut lainsäädäntö. Tässä tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että verrattuna ennen toukokuuta 2022 voimassa olleeseen lainsäädäntöön, asiakkaalla on nyt merkittävästi enemmän velvollisuuksia ja viranomaisen kontaktoi asiakkaita velvoittavasti huomattavasti useammin.

Viranomaisen neuvontavastuu korostuu ja erityisesti alkuhaastatteluiden painopiste voi siirtyä työnvälityksestä, työnhaun tukemisesta ja asiakkaan ohjauksesta enemmän seuraamusjärjestelmän ja asiakkaan velvollisuuksien läpikäymiseen. Tällainen velvollisuuksiin ja sanktioihin keskittyvä vuorovaikutus voi heikentää asiakkaiden luottamusta työvoimaviranomaiseen.

Mahdollisesti lisääntyvät työssäolovelvoitteet puolestaan saattavat kuormittaa työvoimaviranomaista siitä näkökulmasta, että työvoimaviranomaisille voi tulla suurempaa painetta järjestää asiakkaille palveluita työssäolovelvoitteen purkamiseksi. Kunnat joutuvat käyttämään vaikuttavien palveluiden sijaan rajallisia palveluresurssejaan työssäolovelvoitteiden purkamiseen. Palveluihin ohjaamisen tulisi aina perustua asiakkaan palvelutarpeeseen, eikä pelkän työssäolovelvoitteen purkamiseen. Lisäksi palveluiden tarjoamiseen liittyen asiakkaat voivat joutua eri työllisyysalueilla hyvinkin eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, miten alueilla tarjotaan palveluita, jotka mahdollistaisivat työssäolovelvoitteen purkamisen.

2. Onko teillä lausuttavaa säädösehdotuksesta ja sen perusteluista?

Ei lausuttavaa.

3. Onko teillä lausuttavaa esityksen vaikutusarvioista?

Vaikutusarvioinneissa (esityksen sivuilla 12–13) arvioidaan vaikutuksia verrattuna aikaan ennen 2.5.2022 voimaan astunutta nykyistä palvelumallia. Esitys ei huomioi sitä, että uuden palvelumallin astuttua voimaan työnhakijoilla on ollut määrällisesti enemmän velvollisuuksia. Ennen nykyisen palvelumallin voimaan astumista yleisin työnhakutehtävä oli kerran kolmessa kuukaudessa tehtävä ilmoitus "olen hakenut töitä aktiivisesti", kun taas nykyisin pääsäännön mukaan asetettu työttömän työnhakuvelvollisuus kattaa neljä ilmoitettavaa työnhakua kolmella kuukauden mittaisella tarkastelujaksolla. Näin ollen nykyisen palvelumallin aikana mahdollisuuksia sanktioitaviin virheisiin on työnhakijalla moninkertainen määrä aiempaan ennen 2.5.2022 olleeseen lainsäädäntöön nähden.

Esitetyt työllisyysvaikutukset näyttäisivät jäävän sangen vähäisiksi, jos työllisyysvaikutus olisi esityksen mukaisesti noin 700 työllistä enemmän.

Puutteellisten arvioiden vuoksi säästöjen suuruusluokka jää epäselväksi. Lisäksi kunnat joutuvat käyttämään vaikuttavien palveluiden sijaan rajallisia palveluresurssejaan työssäolovelvoitteiden purkamiseen, mikä lisää työllisyysalueiden kustannuksia. Kuntien osalta esityksen riskinä on myös mahdollisesti kasvavat toimeentulotukikustannukset.

4. Tulisiko työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n soveltamisalaa laajentaa uusiin työnhakijaa etuuden saamisen edellytyksenä velvoittaviin toimiin? Mitä nämä toimet olisivat ja miksi velvoittavuutta tulisi laajentaa niihin? Jos mahdollista, esittäkää myös arvio mahdollisen laajennuksen vaikutuksista.

Emme pidä kannatettavana velvoittavien toimien laajentamista.

Korhonen Mirva
Jyväskylän kaupunki - työllisyysjohtaja Hanna Lähteelä